

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

במפרשים

י"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.ג. שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ט

פרשת פנחס

א. תוספת ברכה.

פרק כה', פסוק יב':

לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום (כ"ה י"ב)
בתורת הערנו על זה. במה זכה פנחס לקבלת שכר זה יותר ממה
שהרי מצינו שגם משה השיב את כעסו של הקב"ה מישראל, כמו במעשה
העגל ובמרגלים, כמו שכתוב בענין העגל, אחר בקשת משה — וינחם
ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו (פ' תשא, ל"ב י"ד) ובמרגלים
אמר „סלחתי" (פ' שלח, י"ד כ'), ובכל זאת לא קיבל מתנת ה'
ברית שלום, כמו שקיבל פנחס. וזה צריך טעם.

ובארנו, משום דמשה לא השיב כולו את הכעס, השבה מוחלטת
וקיימת, כי אם פעל מחילה לזמן, אבל יסוד ושרש הכעס לא עבר,
וכמו שאמר לאחר שמחל על מעשה העגל, וביום פקדי ופקדתי עליהם
חטאתם (פ' תשא, ל"ב ל"ד), ואמרו (סנהדרין ק"ב א') אין לך
פורעניות שבאה לעולם שאין בה חלק מחטא העגל, הרי שלא נמחה
החטא כולו כמו מעקרו. וכן במרגלים, אחר שאמר סלחתי, הוסיף, ואולם
חי אני אם יראו האנשים האלה את הארץ וכי' (פ' שלח, י"ד כ"ג),
ועל הפסוק בענין זה שם (י"ד א') ויבכו העם בלילה ההוא, אמרו,
שאמר הקב"ה, הם בכו בכי' של חנם ואני אקבע להם בכי' לדורות
(מוסב על ליל תשעה באב, ליל חורבן ביהמ"ק, תענית כ"ט א') —
הרי דבוח ובוזה, בעגל ובמרגלים, עדיין נשאר הכעס כמוס ושמור,
אבל פנחס השיב את הכעס כולו, כמו עקר אותו משרשו בלי כל שירה
וזכר על להבא, ולכן זכה במה שזכה.

ועפ"י באור זה נוח להבין הנוסח אצלנו בתפלה „אבינו מלכנו",
שאומרים סלח ומחל לכל עונותינו, ועוד — קרע רוע גזר דינגו, ולא
נתבאר על מה הנוסח מתפלה אחת כמו כפול, דהיינו סליחה ומחילה
היינו קריעת גזר דין, כי עפ"י סליחה ומחילה הכל שב לטובה ולזכות.
אך מפני כי כפי המבואר, גם לאחר הסליחה ומחילה אפשר שעדיין
ישאר שיור להבא, כמו הסליחה בעגל ובמרגלים, כמו שהבאנו — לכן
אנו מבקשים, כי לא די בסליחה ומחילה בלבד, אך נבקש עוד לקרוע
גזר דין, וכמו שטר חוב, אעפ"י שהמלוה מחל החוב, אבל כל עוד
שלא נקרע השט"ח לבו של הלוח נוקפו אולי המחילה היא רק לזמן
ואפשר עוד לגבות בו, אבל אך נקרע, אבד כל תקפו עד עולם. והנה
כונת התפלה קרע רוע גזר דינגו גם לאחר הסליחה ומחילה.

אלו

1. מהי קושייתו הראשונה ואיך הוא מתמודד עמה?
2. מנין לו שפנחס עקר את הכעס מן ישראל?
3. איך ומה הוא כרסנו מן עקר לתפילת "אבינו מלכנו"?
4. מה מוסר ההשכל צפוננו?

פנחס

פרק כח, פסוקים ג', ד, ה': להקריב לי במועדו, אף בשבת אף בטומאה⁵⁵, אם לא ימצא טהור לא יניח הקרבנו ואפילו בשעת מלחמה, וכן מצינו ביהושע שהוכיח המלאך על שבטלו התמיד כשצרו על יריחו⁵⁶. ד"א במועדו, שלא יקדימו קודם הבקר ולא יאחרו אחר הערב⁵⁷.

(ד) את הכבש אחד, פרש"י: אע"פ שכבר נאמר⁵⁸ בפרשת ואתה תצוה, היא היתה אזרה לימי המלואים וכאן צוה לדורות. ואם תאמר הרי התם בפרשת תצוה כתיב בתדיא: לדורותיכם⁵⁹, אלא י"ל דמיעוט דורות שנים ולא יותר ולכך צריך האי קרא דכתיב ביה: צו, דמשמע זירו מיד מכאן ולדורות⁶⁰.

(ה) ועשירית האיפה סלת, מה סולת האמורה במלואים של חטין⁶¹, אף כל סלת האמורה בתורה של חטין. בשמן בתיה, הוית נדוך במדוכת וסוחטים אותו בידים ואין עוצרין אותו בגת כדי שלא יתמצו בו השמרים⁶². רביעית ההגה, ג' לוגיו.

פסוק

1. איך פרשנו מנין: "במועדו"?
2. פ"דקר אחר" מביא פרשנו פירוש שנה, מה מכריחו להביא פירוש שנה?
3. מה מוסיף ואחד פרשנו על פירוש רש"י לפסוק ד'?
4. בפסוק ה' מפרש פרשנו דקר שנה מן הכתוב, מה מביאו לכך?

* * *

ג. רש"ד הירוש. פסוק (ל). ישראל היא אומה, שכל אחד מחבריה עובד את ה' ברעננות נעורים נצחית ("פרים בני-בקר שנים"), ולפיכך זו הופעתה הכללית של האומה בעדר האנושי של ה': היא תהיה מופת לשאר כל האומות ותעבור לפנייהם בכח שנתברך בידי ה' ("איל אחד"), וכל דברי ימיה אינם אלא אצבע אל הים המעידה על ה' בקורות העיתים, וכעדר המונהג בידי ה' הם מתהלכים ברעננות נעורים בת אל-מוות ("כבשים בני-שנה שבעה" — ראה פי' ויקרא כג, יח).

ייעוד זה של ישראל יבוא לידי ביטוי בכל ראש חודש, כי הוא תכלית ישראל שלא תאבד לעד והשאיפה אליו הולכת ומתחדשת בכל עת, וכל המועדים המזמינים את ישראל אל ה' מבטאים את השאיפה אל הייעוד הזה. לצורך הייעוד הזה נגאלו ישראל ממצרים, לצורך זה קיבלו את התורה, לצורך זה זכו להגנת ה' הסוככת עליהם במדבר, לצורך זה הם מתעוררים לקול התרועה בראש השנה, והוא הפותח לפנייהם את שערי הכפרה ביום הכיפורים. משום כך כל אימת שישראל נראים את פני ה' במועדים, הרי הם מביאים אותה קבוצה של קרבנות. קרבנות המועדים שונים זה מזה רק בפרט אחד: בראש השנה, ביום הכיפורים ובשמיני עצרת מביאים פר אחד במקום שני פרים, והבדל זה תלוי באופיו המיוחד של היום, וכבר הערנו על כך בפ"י ויקרא שם. ועוד נראה כאן בהמשך שקבוצת הקרבנות של ראש חודש היא גם היסוד לקבוצת הקרבנות של חג הסוכות, ונמצא שקרבן ראש חודש הוא אב-טיפוס לכל קרבנות המועדים. וכעין זה, קביעת כל המועדים וקריאתם "מקרא קדש" תלויה בקידוש החדש ובקביעת ראש החדש.

פסוק

1. פרשנו כצרכו בקרא פואה בקרבנות סאליות האחיבת ואלמדת איך פוא פואה כאן פסוק ונעלמי?
2. מה צב בא אלמדת?
3. מהי תכלית ושרא?
4. מהו פירוש של ושרא?
5. מה משותף לרוב הקרבנות ומה צב בא אלמדת?
6. מה מסמל פוא חודש?

* * *

כמ

יג) והקרבנתם עלה וגו' לה' פרים וגו'.
נראה כי טעם המעטת הפרים
יום, לפי שיש ב' סודי שביעיות, האמות
הם הרבים שבאים אמות ונמשלו לפרים,
וישראל גם כן הם בבחינת השבע בסוד בת
שבע (זהר ח"ג רס"ו ע"ב) וכל מעשיהם
שביעיות, הקרבנות בכל המוספין שבועה
שבועה, ימים טובים שבועה שבועה, השבת סוד
שבועה ענפי אילן שבו שרש נשמתן שבועה,
צדיקים שבועה, ורמז ה' פנגד האמות הרמוזים
בפרים שיהיו מתמזגים והולכים:

אלות

1. כדרכו של כרסנו בהסברו את ענין הקרבנות באופן אלילאורי מוא
2. טעם אמר דל מספר, איך הוא אמין זאת?
3. איך מספר שבוע קיים אמר אלא ישראלי?
4. מה מסמלת הירידה במספר הפרים?
5. מה מסמלת חז הצצרת?

ה. המהר"ל מפראג עם פירוש הרב זלצר. * *

פרק כט' פסוק א':

"ובחדש השביעי באחד לחדש מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבודה
לא תעשו יום תרועה יהיה לכם"

(במדבר כ"ט א')

מדוע חל ראש השנה בתחילת החדש
השביעי דוקא ולא בתחילת החדש
הראשון?

היה הרבה יותר הגיוני, לכאורה, שראש השנה יהיה בתחילת החדש הראשון כלומר
בר"ח ניסן! ומדוע חל ראש השנה בר"ח תשרי?
מסביר לנו המהר"ל שהחדש השביעי מקביל הוא ליום השביעי. וכשם שהשבת היא
עיקר השבוע כך החדש השביעי הוא עיקר השנה.
חדש זה הוא החדש המרכזי של השנה לא בגלל ראשונותו אלא בגלל חשיבותו
ולכן ראש החדש הזה שיש לו חשיבות עוד יותר מיוחדת זכה, להקרא "ראש השנה"
"ראש" לא מלשון ראשון אלא מלשון חשיבות (כמו ראש האדם).
וכן כותב זאת המהר"ל:

השבת שהוא שביעי הוא תכלית הימים של חול (ו) כן
החדש השביעי הוא עיקר כל השנה ולפיכך הוא ראש
השנה כי הוא ראש לכל השנה.
(חדושי אגרות א' ע' צ"ו)

אלות:

1. לכאורה מה כאלה הקושיה?
2. המהר"ל כאל כתביו מדאי את חשיבות המספר השישי, התוכל לסייע לו?
3. מה הרציון בכך שהנה היהודית מתחילה בחודש השישי דוקא?

ורמז בחשבון זה קבוע ארבעה עשר כבשים
לרמז ב' הדרגות שבישראל שבאים
ברמז הכבשים אחד נסתר ואחד נגלה, הנסתר
הם הפרורים שצריך לברר מהאמות, והנגלה
הם המכררים, ולזה כשפלים הפרים זה לך
האות שפלה מהם הנסתר ולא ישארו פי אם
ישאל למופת ואות, והוא מה שרמז ה'
בקרוב יום עצרת שבועה כבשים שהם לבני
ישאל צאן קדושים, פר הוא הנשאר מהאמות
מעגף ישמעאל, איל הוא הנשאר מבני עשו
הבא מיצחק, והבן סוד הדרב: